

9. Програма за подобрување

9.1 Операторот ќе ги спроведе договорените мерки наведени во Табела 9.1.1, заклучно со датумот наведен во таа табела и ќе испрати писмено известување до Надлежниот орган за датумот кога било комплетирана секоја мерка, во рок од 14 дена од завршувањето на секоја од тие мерки.

Табела 9.1.1 : Програма за подобрување		
Ознака	Мерка	Датум на завршување
9.1	Зелен Појас – подигнување на зелен појас околу фабриката и рудникот за лапорец, и инсталација на нови и репарација на постоечки системи за наводнување	Континуирана мерка
9.2	Употреба на алтернативни горива и сировини – Циркуларна економија	Континуирана мерка
9.3	Намалување на бучава – активности за намалување на бучава (затворање на постројки, замена мотори и дувалки и сл.)	Континуирана мерка
9.4	Енергетска ефикасност – Намалување на потрошувачка на примарна и секундарна енергија (активности за замена на неефикасни мотори, светилки, употреба на отпадна топлина и сл.)	Континуирана мерка
9.5	Намалување на фугитивна прашина	Континуирана мерка

*Детален преглед на активности од програмата за подобрување се испраќа секоја година со годишниот извештај.

Мерка 9.1	Подигнување на зелен појас околу фабриката и рудникот за лапорец
	<p>Цел на оваа мерка е намалување на фугитивната прашина и визуелните влијанија кон соседните резиденцијални објекти.</p> <p>Подигнувањето на зелениот појас е повеќегодишна активност и се одвива согласно претходно изработени документи и тоа:</p> <ul style="list-style-type: none"> - План за рекултивација на површинскиот коп за лапорец - План за подигнување на зелен појас околу фабрика за цемент <p>Со цел да се обезбедат доволен број на садници, Цементарница Усје има склучено повеќегодишен договор со расадник кој обезбедува расаден материјал.</p> <p>Наводнувањето на зелените површини, како и рекултивирани делови од површинскиот коп се обезбедува со ефикасни системи за наводнување кои користат техничка вода.</p> <p>Секоја година е предвидена инвестиција за проширување и одржување на зелениот појас и системите за наводнување.</p>
Мерка 9.2	Употреба на алтернативни горива и сировини – Циркуларна економија
	<p>Како компанија ориентирана кон принципиелно следење на глобалните мерки кои се превземаат за зачувување и подобрување на животната средина, Цементарница Усје АД-Скопје се стреми кон ефикасно искористување на минералните компоненти, користење на индустриски неопасен отпад од други производствени капацитети, намалување на користењето на фосилните горива во процесот на производство на цемент, како и повторно искористување на отпадните материјали од сопствено производство.</p> <p>Со цел, намалување на потрошувачка на конвенционални горива и природни ресурси, Цементарница Усје ќе продолжи со напорите да ја зголеми употребата на алтернативни горива и сировини, без притоа да има негативни влијанија врз квалитетот на производите и животната средина. При спроведување на оваа мерка Цементарница Усје ќе се води од правилото на блискост, при што приоритет ќе имаат материјали кои ги задоволуваат барањата, а се од локално потекло.</p>
Мерка 9.3	Намалување на бучава
	<p>Цементарницата Усје се наоѓа во комбинирана индустриска и станбена зона и е опкружена со многу сообраќајници, поради што тешко е да се направи разлика помеѓу бучавата што се создава од активностите во Цементарница Усје и надворешните активности (сообраќај, други индустриски активности).</p> <p>Измерената бучава на точките за следење долж оградата на фабриката и површинските копови не ги надминува дозволените граници. И покрај тоа, Цементарница Усје во соработка со Факултетот за природни и технички науки во Штип изготви Студија со акциски план за минимизирање на бучавата во близина на фабриката и површинскиот коп за лапорец. Врз основа на студијата, планирани се следните активности за намалување на бучавата:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Поставување на пригушувачи на вентилатори • Поставување на акустични решетки (желузини) на отворите за вентилација • Затворање на утоварни станици на силоси • Инсталација на акустична изолација на изворите на бучава <p>Планирано е инвестициите за минимизирање на бучавата континуирано да продолжат.</p>
Мерка 9.4	Енергетска ефикасност
	<p>Мерките за енергетска ефикасност и заштеда на ресурсите сè повеќе се препознаваат како значаен начин за постигнување одржливо снабдување со енергија.</p> <p>Производството на цемент е енергетски интензивен процес, кој бара големи количини енергија и горива. Поради оваа причина, потребни се континуирани подобрувања кои овозможуваат намалување на енергетските потреби за производство на цементни производи.</p> <p>Цементарница Усје има план за континуирано подобрување на енергетската ефикасност кој вклучува следните активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Модернизација на внатрешно и надворешно осветлување, - Студија за енергетска ефикасност (ЕЕ) - Енергетски контроли на објекти во кругот на фабриката. - Имплементација на Систем за управување со енергија согласно ISO 50001
Мерка 9.5	Намалување на фугитивна прашина
	<p>За да се намалат фугитивните емисии се преземаат следните активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - редовно прскање на работните површини во рудниците и пристапните патишта со вода и хемиски адитиви за редукција на фугитивна прашина. - Транспорт на лапорецот од примарната дробилка до халата преку покриен гумен транспортер; - Редовно одржување на опремата и посебно на пресипните места - Употреба на систем за всисување на прашина на предгревач, вертикална и хоризонтална мелница за цврсто гориво. - Транспорт на материјалите се врши во затворени камиони и цистерни. - Улиците по кои се одвива транспортот редовно се прскаат и се мијат со вода; - Цементот се транспортира пакуван во вреќи или во затворени цистерни, - Лебдечката пепел се транспортира во затворени цистерни кои пневматски се празнат во силосите за пепел, - Варовникот и туфот се истовараат во покриена хала за варовник и туф, од каде преку затворени гумени транспортери се пренесуваат во погонот за производство. - При истовар на варовникот во приемниот бункер се врши прскање со вода. - По истовар на цврстото гориво, формираниот куп се прска со мешавина од вода и усјемал со што се добива заштитна кора; - Обновување на пристапните патишта во фабриката - континуирана активност

